

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'
ת"ע 41361/09
ת"ע 41362/09
ת"ע 41363/09

לפני השופט שלמה אלבז

רגבי אשרף, ת"ז 300665304

ע"י ב"כ, עוה"ד תחריר עתאמלה - מהנא

התובע

נגד

1. יעקב אביעד, ת"ז 008475333
2. יצחק דדון, ת"ז 54895446

ע"י ב"כ, עוה"ד עמי סביר ואח'

הנתבעים

בעניין עיזבון המנוחה: רבון יעל, ז"ל שנשא ת"ז מס' 1955822 ואשר נפטרה ביום 21.12.08.

פסק דין

בפס"ד זה אדון בתובענות הבאות:

ת"ע 41361/09 – בקשה למתן צו קיום צוואה מיום 16.5.05 (להלן: "הצוואה השנייה").
ת"ע 41360/09 – התנגדות למתן צו קיום הצוואה השנייה.
ת"ע 41363/09 - בקשה למתן צו קיום צוואה מיום 23.5.08 (להלן: "הצוואה השלישית").
ת"ע 41362/09 – התנגדות לבקשה לקיום הצוואה השלישית.

מטבע הדברים יש לדון תחילה בהתנגדות לצוואה השלישית, שהינה צוואתה האחרונה של המנוחה, ורק אם תיפסל צוואה זו יהיה צורך לדון בבקשה לקיום הצוואה השנייה ובהתנגדות לה. על כן, חרף החלטתי הקודמת ולשם הנוחות בלבד, יכונה מבקש קיום הצוואה השלישית: "התובע" והמתנגדים יכינו: "הנתבעים".

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 אקדים את המאוחר ואציין שהחלטתי לקבל את ההתנגדות ביחס לשתי הצוואות ועל כן לא לקיים
2 אף לא אחת מהן.

3
4 1. המנוחה, אשר נולדה בפולין ביום 11.7.28 ושרדה את השואה, הלכה לבית עולמה ביום
5 21.12.08 כשהיא ערירית. בשלב מסוים הייתה נשואה לזמן קצר, נישואין שהסתיימו
6 עם פטירת בעלה ממחלה.

7
8 2. הנתבע 1, יליד 1925, היה בקשר עם המנוחה במהלך 65 שנים, לאחר שהמנוחה אומצה
9 למנוחה משפחתו.

10
11 3. הנתבע 2, אשר התקופה הרלבנטית היה הבעלים של עסק לניהול נייע והשקעות, הכיר
12 את המנוחה משנת 1998 ובמשך שנים טיפל בענייניה הכספיים.

13
14 4. התובע, אשר עבד בתפקיד מנהל בבניה"ח "הדסה" עין כרם, היה כבן 21 בהכירו את
15 המנוחה באחד מאשפוזיה. בהמשך אקצה פרק נפרד לדיון בהתנהלות הנתבע בכל מהלך
16 התקופה שמעת היכרותו את המנוחה ועד מותה ואף לאחר מכן.

צוואות המנוחה

17
18
19
20 5. ביום 23.12.03 חתמה המנוחה על צוואה מעדיים, לפני העדים משה טוויל ואילנה
21 רוזנטל, (להלן: "הצוואה הראשונה")

22 בצוואה הראשונה ציוותה המנוחה כדלהלן:

23 א. סך 50,000 ₪ לבניה"ח "שערי צדק".

24 ב. מחצית מהרכוש לנתבע 1.

25 ג. מחצית מהרכוש לעמותת "צער בעלי חיים" בירושלים.

26 ד. הנתבע 2 נקבע כמנהל עיזבונה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 ביום 16.5.05 חתמה המנוחה על הצוואה השנייה, צוואה בעדים, אשר נערכה ע"י עוה"ד
2 אברהם שלום בר יוסף (להלן: "עו"ד אברהם") ואשר נחתמה בנוכחותו ולפני העדים
3 משה טוויל ובניטה דינה.

4 בצוואה השנייה ציוותה המנוחה כדלהלן:

5 סך 50,000 ₪ לביה"ח "שערי צדק".

6 ב. מחצית מהיתרה לנתבע 1 והמחצית השנייה לנתבע 2.

7 ג. הנתבע 2 יקים קרן בניהולו, שמטרתה טיפול וסיוע לבעלי חיים ולעמותות
8 המטפלות בבעלי חיים.

9 ד. היה ירון ימזנות יטפל בחיות המחמד שלה, החתול קוטקה והכלבה באפי, הוא
10 יקבל 10,000 ₪ מתוך כספי הקרן לטיפול בבעלי החיים.

11 ה. הנתבע 2 יקבע ומנהל עיזבונה.

12 ביום 23.5.08 חתמה המנוחה על הצוואה השלישית, צוואה לפני רשות, שנערכה ע"י
13 הנוטריון עו"ד מיכאל הורוויץ (להלן: "הנוטריון") ונחתמה לפניו.

14 בצוואה השלישית ציוותה המנוחה כדלהלן:

15 א. מלוא רכושה יעבור לנתבע.

16 ב. ירון לפידות יקבל סך 5,000 ₪, לכיסוי הוצאות הטיפול בחיות המחמד שלה.

17 ג. הנוטריון יהיה מנהל עיזבונה.

18 ההליך

19 ביום 2.2.09 הגיש הנתבע 2 לכבי הרשם לענייני ירושה (להלן: "הרשם") בקשה לקיום
20 הצוואה השנייה. ביום 18.2.09 הגיש הנתבע לכבי הרשם התנגדות לבקשה לקיום
21 הצוואה השנייה.

22 ביום 8.3.09 הגיש הנתבע לכבי הרשם בקשה לקיום הצוואה השלישית. ביום 23.3.09
23 הגישו הנתבעים לכבי הרשם התנגדות לבקשת הנתבע לקיום הצוואה השלישית.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

10. ביום 13.4.09 הורה כבי הרשם על העברת כל התיקים לטיפול ביהמ"ש זה.
11. ביום 1.4.10 הודיע ביה"ח "שערי צדק" על הצטרפותו להתנגדות הנתבעים כנגד הצוואה השלישית.
12. ביום 10.11.10 מיניתי את עוה"ד אורי שלם כמנהל עיזבון זמני למשך שנתיים.
13. בהחלטתי מיום 14.2.10 קבעתי שהדיון בשתי הבקשות ובשתי ההתנגדויות יתקיים במיוחד.
14. לצורך מתן חוות דעת בשאלת יכולת המנוחה לערוך צוואה, במועדים הרלבנטיים לשתי הצוואות, מיניתי את דר' אליהו ורטמן כמומחה מטעם ביהמ"ש (להלן: "המומחה"). חוות הדעת הוגשה ביום 20.1.11.
- הצוואה השלישית
15. טענות הנתבעים בבקשתם לביטול הצוואה השלישית הן:
- א. העדר יכולת קוגניטיבית של המנוחה להבחין בטובתה של צוואה, כאמור בסעיף 26 לחוק הירושה, התשכ"ה - 1965, (להלן: "החוק").
- ב. הצוואה השלישית נעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת של התובע על המנוחה (סעיף 30(א) לחוק), תחבולה או תרמית מצד התובע ועל כן היא בטלה.
16. עמדת התובע היא שבצוואתה השלישית ביטלה המנוחה את צוואתה הקודמת, מרצונה החופשי, כשהיא בדעה צלולה ובהבינה את טיב הצוואה. טענתו, המנוחה מצאה בו "ידיד יקר", כפי שכינתה אותו בצוואה, שכן בתקופה האחרונה לחייה, כאשר מצבה הפיזי הידרדר והיא הייתה זקוקה לעזרה ולתמיכה, יותר מאשר בכל תקופה אחרת בחייה, העניק לה התובע כל שחפצה ועזר לה עד כמה שניתן, כאילו הייתה סבתו. התובע טען כי עזר למנוחה, מבלי לצפות לתמורה והמנוחה מיוזמתה ועקב רצונה העז לגמול לו, ערכה צוואה לטובתו.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

בחינת כשרות המנוחה לצוות

- 1
2
3
4 17. בשנת 1998 חלתה המנוחה בסרטן השחלות, אושפזה לטיפול בביה"ח "שערי צדק",
5 עברה כריתה וכימותרפיה. בשנת 2004 עברה המנוחה כריתת חלק מהמעיים הגס ומהמעיים
6 הדק ועברה טיפול כימותרפי.
7
8 18. במכתב למל"ל מיום 16.1.08 כתבה דר' רוזנגרטן, מומחית באונקולוגיה, בין היתר,
9 שקיימת חשש לירידה בהתמצאות ובהתארגנות וכי המנוחה זקוקה לעזרה בביתה ולכל
10 יציאה מחוץ לבית. בדו"ח המרפאה האונקולוגית מיום 22.1.08 רשמה דר' רוזנגרטן
11 שבשנתיים האחרונות קיימת התרשמות מדמנציה פרוגרסיבית שמתבטאת בחוסר
12 יכולת התארגנות למסעות פשוטות.
13
14 19. ביום 22.1.08 נמצאה המנוחה הייתה, ע"י חברתה, מחוסרת הכרה, לאחר אירוע של
15 הרעלת מורפין. היא הושמה והועברה למיון בביה"ח "הדסה" בחשד לאירוע מוחי.
16 המנוחה הייתה מאושפזת בבית החולים "הדסה" עין כרם עד יום 10.2.08. לאחר מכן
17 הועברה המנוחה לאשפוז סיעודי בביה"ח "הדסה", שם שהתה עד ליום 28.2.08.
18
19 20. הצוואה השלישית נחתמה בבית המנוחה ביום 23.5.08.
20
21 21. בין המועדים 25.7.08 – 31.7.08 הייתה המנוחה מאושפזת במחלקה האורתופדית
22 בביה"ח "שערי צדק", לאחר שנפלה בביתה ונחבלה.
23
24 22. מיום 31.7.08 ועד לפטירתה, ביום 21.12.08, שהתה המנוחה בבית החולים "משגב
25 לדך". במהלך תקופה זו הועברה למספר ימי אשפוז בביה"ח "שערי צדק" במחלקה
26 הגריאטרית.
27
28 23. התובע טען שבינואר 2008, במהלך אשפוז בביה"ח "הדסה", שם עבד ככוח עזר, החלו
29 להירקם בינו לבין המנוחה קשרי ידידות. לדבריו, באחת השיחות ביקשה ממנו המנוחה
30 שיבוא לעבוד בביתה, לאחר שחרורה, ויסייע לה וכך היה. למרות שהדבר לא עלה
31 בכתבי הטענות, העיד התובע כי סיכם עם המנוחה ששכרו החודשי יהיה 9,000 ₪.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 לטענתו, במסגרת עבודתו אצל המנוחה הוא טיפל בה ברצון ובמסירות ובתקופה
2 האחרונה לחייה סעד אותה, עד ליום בו עברה לביה"ח "משגב לדך", באוקטובר 2008,
3 שם נפטרה לאחר כחודשיים.

4
5 24. כאמור, המנוחה אושפזה בביה"ח "שערי צדק" ביום 25.7.08 ולאחר מכן הועברה
6 לביה"ח "משגב לדך" ועל כן לא ניתן לקבל את טענת התובע כאילו טיפל במנוחה עד
7 חודש אוקטובר 2008. עוד יש להוסיף בעניין זה שבכרטיס קבלת חולה, בעת קבלתה
8 לאשפוז בביה"ח "משגב לדך", נכתב שהמנוחה התגוררה לבד בביתה וכי הייתה לה
9 מטפלת מוטריאלית 6-7 שעות ביום. במסמך זה לא נזכר כלל שמו של התובע.

10
11 25. הצוואה השלישית שנחתמה 7 חודשים לפני פטירת המנוחה, בעת היות המנוחה בת
12 למעלה מ-80 שנה, התקיימה טענו שבעת חתימת הצוואה וזמן ממושך לפני כן, סבלה
13 המנוחה ממחלה סופנית. המנוחה הייתה מאושפזת בבית חולים סיעודי גריאטרי,
14 תקופות ממושכות, במצב פיזי ומנטלי ירוד, עם שלל בעיות תפקוד והתמצאות
15 והצוואה נערכה בעת שהמנוחה לא הייתה יכולה להבחין בטיבה של צוואה.

16
17 26. התובע לא חלק על העובדה שמצבה הפיזי והמנטלי של המנוחה היה קשה, אך טען שהדבר
18 לא פגע בצלילות דעתה או בכשירותה לחתום על הצוואה ולהבין את טיבה, שכן הייתה
19 צלולה מבחינה קוגניטיבית. התובע ביקש להסתמך על התזקה לפיה אדם כשיר
20 לפעולות משפטיות, כל עוד לא נקבע אחרת וטען שהתובע לא הרימו את הנטל
21 להוכיח שהמנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של צוואה המעשית כן ביקש התובע
22 להסתמך על דברי הנוטריון שהחתיים את המנוחה ואשר כתב: "קראתי בפני המצווה
23 את דברי הצוואה כפי שרשמתי אותם כאמור והמצווה הצהירה מרצונה החופשי כי
24 זוהי צוואתה".

25
26
27 27. בסעיף 26 לחוק הירושה, שכותרתו "כשרות לצוות", נקבע:
28 צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פסול-דין או שנעשתה בשעה
29 שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה - בטלה".

30

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

28. בפסיקה נדונה השאלה מה פירוש: "להבחין בטיבה של צוואה". הכללים סוכמו על פי
 שלושה מרכיבים עיקריים: מודעות המצווה לעובדה שהוא עורך צוואה, ידיעתו בדבר
 היקף רכושו ויורשיו, מודעותו באשר לתוצאות עריכת הצוואה על יורשיו.
 ראו: ע"א 851/79, 160/80 **בנדל נ' בנדל**, פ"ד לה(3) 101 (1981); ע"א 15/85 **מזרחי נ' רז**
 ואח', פ"ד מא(4) 454 (1987).

29. עוד נקבע בפסיקה שעל המצווה להיות בדעה צלולה ולפרש נכונה את המציאות
 הסובבת אותו, כאשר דעתו משוחררת מלחצי נפש חולניים, תעוועי דמיון ומחשבות
 שווא.
 ראו: ע"א 1212/81 **קרן ליב"י נ' בינשטוק**, פ"ד מח(3) 705 (1994); ע"א 5185/93
היועמ"ש נ' רינת מדום, פ"ד מט(1) 318 (1995); דני"א 1516/95 **מרום נ' היועמ"ש**, פ"ד
 נב(2) 813 (1998).

צוואה נוטריונית

30. כאמור, הצוואה נחתמה על ידי נוטריון ועל כן המדובר בצוואה לפני רשות, כקבוע בסעיף
 22 לחוק הירושה. רשות לעניין זה הינה הנוטריון אשר עליו מוטל לפעול על פי חוק
 הנוטריונים, תשלי"ו - 1976 והתקנות שהותקנו על פי חוק זה.

31. בסעיף 18 לחוק הנוטריונים נקבע ששר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות דרכים ותנאים
 לביצוע פעולה נוטריונית ובין היתר בעניין בירור נכונות הנכונות של המתייצב לפניו
 לשם ביצוע של הפעולה הנוטריונית ואת היותו מבין את נכון את משמעות הפעולה.

בתקנה 4 (ד) - (ה) לתקנות הנוטריונים, תשלי"ו - 1977 נקבע
 "ד) נוטריון לא יתן אישור על עשיית פעולה בפניו אם בכל נסיבות העניין לא שוכנע
 שהניצב בפניו פעל מרצונו החופשי ושהוא מבין הבנה מלאה את משמעותה של
 הפעולה.

(ה) לא יתן נוטריון אישור על עשיית פעולה בפניו אם המבקש לבצע את הפעולה
 מאושפז בבית חולים או מרותק למיטתו, כל עוד לא הוצגה בפניו תעודה רפואית לפי
 טופס שבתוספת הראשונה שהוצאה ביום עשיית הפעולה, התעודה הרפואית תצורף
 לעותק האישור שישמר בידי הנוטריון."

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האמוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 הנוטריון העיד כי הכיר את המנוחה משנת 1996, דרך עבודתם המשותפת באגודת "צער
2 בעלי חיים". עם זאת ציין שבתקופה שקדמה בלמעלה משנה לפני מועד עריכת הצוואה
3 לא נפגש עמה.
- 4 הנוטריון נימק את העובדה שהצוואה נחתמה בבית המנוחה ולא במשרדו, בכך
5 שהמנוחה התקשתה בהליכה, לאחר ניתוח שעברה. לדבריו, המנוחה התקשרה אליו
6 בטלפון ותיאמה עמו את ביקורו, לצורך עריכת הצוואה וקבלת הפרטים הוא הגיע
7 לבייתה ביום 19.5.08. במפגש זה מסרה לו המנוחה את תוכן הצוואה והוא רשם את
8 הדברים על גבי תרשומת נ/א2, אליה אתייחס בהמשך (להלן: "התרשומת").
- 9
- 10 המשיך הנוטריון והעיד שלאחר שערך את טיוטת הצוואה הוא הגיע פעם נוספת לבית
11 המנוחה במפגש במטרה לבדוק את המנוחה שהטיטה שהביא עמו מתאימה. המנוחה שילמה לו
12 את שכר הטרחה, באופן תוספת מחיר עבור עריכת צוואה בביקור בית.
- 13
- 14 הנוטריון העיד שבבואו לבית המנוחה לא היה שם איש, למעט חיות המחמד שלה. עוד
15 הוסיף כי כלל לא הכיר את התובע. לדבריו סיפרה לו המנוחה כי הכירה את התובע בעת
16 שטיפל בה בביה"ח "הדסה" והיא נקשרה אליו והייתה אסירת תודה לו על הטיפול בה.
- 17
- 18 הנוטריון טען שהייתה לו היכרות ממושקת עם המנוחה והביע את התרשמותו
19 הסובייקטיבית שלא חל שינוי מנטלי במצבה. לדבריו, בשני המפגשים האמורים מצב
20 המנוחה היה "כתמיד". הנוטריון אישר שידע שהייתה למנוחה בעיה פיזית אך טען שלא
21 הבחין בכל שינוי במצבה, מלבד הקושי בהליכה. כאשר נשאל אם בדק את מצבה
22 המנטלי של המנוחה השיב בשלילה ונימק זאת בכך שהכיר אותה שנים רבות.
- 23
- 24 הסתבר שהתרשמותו של הנוטריון התבססה על שיחת נימוסין מלבד. כמשיך הובהר
25 לנוטריון שהמנוחה אושפזה לאחר הרעלת מורפין ונמצאה נטולת הכרה עם בעיות
26 קוגניטיביות, טען שלא ידע אודות נתון עובדתי זה. הנוטריון נימק את הימנעותו
27 מלהצטייד בתעודה רפואית אודות מצבה הקוגניטיבי של המנוחה בעובדה שהצוואה
28 נחתמה כאשר המנוחה היה בביתה ולא הייתה מאושפזת בבית חולים.
- 29
- 30 בטרם אמשיך בדיון בעניין זה אפרט את הדברים שהנוטריון מצא לפרט בתרשומת.
31 הדברים יובאו לפי סדר רישומם על ידו:

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1
- 2 א. עלות הכנת הצוואה \$500 (1,750 ש"ח לפי שער 3.5 שצין הנוטריון) + מע"מ.
- 3 ב. יש לבטל צוואה קודמת.
- 4 ג. נרשמו המילים "עזב את הדסה", שמשמעותם לא הובהרה.
- 5 ד. פרטיה האישיים של המנוחה: שמות הוריה, מועד ומקום הנפקת תעודת הזהות שלה, ארץ הלידה וכתובתה.
- 6 צוין שמו של התובע, אשר תואר כ"היורש" ומספר זהותו וכתובתו "סילוואן".
- 7 ו. בהמשך המילים "הכל ל- אשרף רגבי".
- 8 ז. צוין שהדירה מושכרת בשכירות מוגנת וקיימת בעלת בית, אשר שמה לא הוזכר.
- 9 ח. צוין שהשכונות המנוחה מתנהלים בבנק איגוד.
- 10 ט. מעבר לעמותה צוין גם שמו של ירון לפידות ומספר ת"ז וטלפון ומתחת לשמו הסכום 5,000 ₪.
- 11 ב. בסוף רשם הנוטריון את המילים: "הכל הכל שלי".
- 12
- 13
- 14

38. תשומת הלב למספר עניינים הנוגעים לתרשומת:

- 15
- 16 א. הנוטריון לא ציין בתרשומת שהמנוחה ביקשה ממנו להתמנות כמנהל עיזבונה.
- 17 בעדותו טען הנוטריון שלא היה צריך לרשום פרט זה כי זה דבר שלא הייתה לו בעיה לזכור.
- 18 ב. לא נכתבו בתרשומת כל התייחסות או מוקד לעניין ההוראות בצוואות שקדמו לצוואה זו.
- 19 ג. תיאור התובע כ"ידידי היקר" המופיע בצוואה - אינו מופיע בתרשומת.
- 20 ד. במענה לשאלה מדוע רשם פרטים טכניים בלבד אודות הנהגה שלא שאל אודותיו פרטים נוספים, השיב הנוטריון: "יש דברים שחל עליהם חסינו בין עו"ד ללקוחותיו, לא כל הפרטים אני מפרט כי יש חסיון עליהם".
- 21 על כך יש להשיב שהחיסיון אינו של הנוטריון אלא של המנוחה. או היו לנוטריון פרטים נוספים, היה עליו למסרם בעדותו בביהמ"ש. המסקנה הנובעת היא שטענת החיסיון נועדה להתחמק ממתן תשובה ישירה לשאלה אותה נשאל הנוטריון. גם לשאלות ביהמ"ש בעניין נושא החיסיון לא נתקבלו תשובות ברורות.
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29

39. יושם אל לב שבשונה מהצוואות הקודמות, שבניסוחן ניכרת טביעת יד אישית של המנוחה, הרי שבצוואה השלישית, למעט התייחסות למר לפידות, המדובר בצוואה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 שניתן להגדירה כ"סטנדרטית". יש גם לתמוה על כך שבצוואה השלישית נעדרו ציוויים
- 2 בעניין ציווי לאגודות המסייעות לבעלי חיים, דבר שהיה במרכז חיי המנוחה ובא לידי
- 3 ביטוי בשתי הצוואות הקודמות. בעניין זה יצוין שהתברר שבעת ניסוח הצוואה השנייה
- 4 נטען שהמנוחה הקפידה על ציון שמות חיות המחמד שבביתה וביקשה לתקן טעות
- 5 בעניין זה. הנוטריון זכר שהמנוחה אמרה לו שקיימים מספיק תורמים ל"צער בעלי
- 6 חיים" ולכן בצוואה השלישית לא ציוותה להם דבר. גם טענה זו לא נרשמה בתרשומת.
- 7
- 8 הו"א ובצוואה השלישית מונה הנוטריון כמנהל עיזבון המנוחה, לא ניתן להתעלם
- 9 מהנכונות שנוטריון קיים אינטרס בקיום הצוואה. עם זאת אין זו כשלעצמה סיבה
- 10 לפסול את הצוואה.
- 11
- 12 בספרו פגמים בצוואות המכונן למחקרי משפט וכלכלה, מהדורה שניה, קבע השופט
- 13 שאול שוחט שהו"א וצוואה לפני רשות יכולה להיעשות באמירת פה, הרי שסוג זה של
- 14 צוואה נותן בידינו בטוחה פחותה יותר מסוגי הצוואה האחרים, בכל הנוגע לאמתותה
- 15 ולגמרות דעתו של המצווה. לכן מצווה המחוקק את הצוואה לפני רשות בשורה של
- 16 דרישות פורמאליות, על מנת לחזק את אמרי פיו של המצווה ולבסס את האמיתות ואת
- 17 גמירת הדעת הדרושים לצוואה.
- 18 עוד הוסיף שהדרישות הפורמאליות לצוואה זו פוחתות מאלה הנלוות לצוואת שכיב
- 19 מרע והטעם הוא בטקסיות והרשמיות המתלוות למעמד האמירה בפני הרשות,
- 20 המדגישים את רצינות ההחלטה ואת גמירת הדעת הדרושים לצוואה.
- 21
- 22 בסעיף 22 (ז) לחוק הירושה נקבע שלעניין אותו עיניו ודין נוטריון כדין שופט. מצד אחד
- 23 קביעה זו מעלה את עיסוקו של הנוטריון למעלה גבוהה אך מצד שני מטילה עליו
- 24 אחריות כבדה. לא בכל מקרה יש לאשר צוואה נוטריונית שלא נעברה לפני הכללים
- 25 שנקבעו בחוק הירושה ובתקנות הנוטריונים.
- 26
- 27 בפסה"ד בת"ע 55650-05-13 ר' נ' י' ואח' (2014), דן כבי השופט נפתלי שילה בצמד
- 28 המילים "מרותק למיטתו", המופיעות בתקנה וציין שאין לפרשן בפירוש המילולי
- 29 והמצומצם. אין הכוונה שרק אדם שאינו יכול לשבת כלל יוגדר כמי שמרותק למיטתו,
- 30 אלא שיש להגדיר כמי שמרותק למיטתו גם אדם שאינו יכול להתהלך ללא עזרה אף
- 31 בביתו, והוא הדין לגבי מי שאינו יכול לצאת מביתו למשרד עורך דינו לצורך עריכת
- 32 צוואה, משום שהוא זקוק לעזרה בהליכה ומתקשה בירידת מדרגות.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1
 2 כבי השופט שילה הסתמך בין היתר על פסה"ד בת"ע (ב"ש) 1390/04 פלונית נ' פלוני בו
 3 נקבע:
 4 "באשר למונח "מרותק למיטתו" הרחיבה הפסיקה מושג זה וכללה גם אדם אשר
 5 קשה לו להתנייד, אדם מבוגר אשר מחמת גילו או חוליו קשה לו לצאת מביתו ולפיכך
 6 אף במקרים כאלה יש צורך בקבלת תעודה רפואית בטרם עריכת צוואה".

7
 8 וראו גם: ק.ט. נ' פ.ז. (2012), ת"א (מרכז) 18025-06-09 עזבון המנוח סמי
 9 קופלר נ' יורשיו ורעייתו היילה (2012).

10
 11 לפי התקנה הנ"ל, כאשר אדם מאושפז בבית חולים, יש צורך בקבלת תעודה רפואית .44
 12 אודות מצבו, אף אם הוא יכול ללכת בעצמו ללא כל סיוע, לצורך אישור פעולה
 13 נוטריונית. עצם היותו מאושפז, מחייב הצגת התעודה הרפואית לפני הנוטריון. לא
 14 נעשית אבחנה האם המאושפז יכול ללכת בעצמו אם לאו. העובדה שהוא מאושפז בבית
 15 החולים מחייבת את הנוטריון בקבלת תעודה רפואית, מאחר ויש צורך לוודא שהאדם
 16 מבין את משמעות הכתיבה ועושה אותה ברצון חופשי. דרישה זו מלמדת שיש ליתן
 17 פרשנות מרחיבה, אף ביחס למונח "מרותק למיטתו". לכן, אדם הנמצא בביתו, והוא
 18 אינו יכול ללכת ללא עזרה והנוטריון ידע כי הוא לא מסוגל להגיע למשרדו, יש צורך כי
 19 הנוטריון ידרוש תעודה רפואית אודות מצבו בטרם ייבצע את הפעולה.

20
 21 במקרה דנן, המדובר היה במנוחה שהתקשתה בהליכה ונעזרה בהליכון. עצם העובדה .45
 22 שהנוטריון נאלץ להגיע לביתה, היות והמנוחה לא יכולה היתה להגיע למשרדו, מלמדת
 23 כי המנוחה היתה בגדר "מרותקת למיטתה". על כן במקרה זה היתה על הנוטריון
 24 להצטייד בתעודה רפואית בטרם יאשר את הצוואה. במיוחד אמורים הדברים כאשר
 25 המדובר בציווי כל רכושה לבחור צעיר שהמנוחה הסבירה שפגשה בו זמן קצר קודם
 26 לכן. בעניין זה יצוין שבמענה לשאלה מדוע לא בדק מדוע החליטה המנוחה כך, השיב
 27 הנוטריון כי הבין שזה רצונה וטען שאין זה מעניינו כנוטריון.

28
 29 על הצורך במתן פרשנות מרחיבה לדרישה של הצגת תעודה רפואית, ניתן ללמוד מדברי .46
 30 כבי השופט דנציגר בע"מ 3777/12 פלוני נ' פלונית (2012) שקבע כי:
 31

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 "סבורני שצדק השופט י' שנלך כאשר ציין כי מוטב יעשו עורכי דין העורכים צוואה
 2 בעדים אם יבחנו האם מתעורר חשש שהמצווה אינו כשיר לצוות, במיוחד כאשר
 3 מדובר במצווים באים בימים הסובלים מבעיות קוגניטיביות ומבעיות רפואיות
 4 שונות... בדיקה רפואית מוקדמת כאמור, תסיר את החשש שמא הצוואה אינה
 5 משקפת את רצונו האמיתי של המצווה כיוון שהוא אינו כשיר לצוות... עם זאת יודגש
 6 כי כפי שציין השופט י' שנלך, המחוקק לא קבע דרישה להצגת אישור רפואי למצווה
 7 הצוואה בעדים, וגם בפסיקה טרם התגבשה דרישה כזו".

8
 9 משקב שיהיה צורך שבפני הנוטריון תוצג תעודה רפואית אודות מצב המנוחה ביום
 10 ערוכת הצוואה והדבר לא נעשה, יש לבחון מה המשמעותית המשפטית של אי קיומה
 11 של דרישה זו.

12
 13 בע"מ 56/88 זלוף נ' זלוף, פ"ד מו(3) 184 בעמ' 188 (תאריך מדוייק של פסה"ד אינו ידוע)
 14 נקבע כי:

15
 16 "על חשיבותה של תעודת רופא המשקפת את מצבו הרפואי של חולה המאושפז בבית
 17 חולים, ביום עשיית הפעולה, אין צורך להקנות במילים... תעודה אשר כזאת לא היתה
 18 בפני הנוטריון ובכך הפגם העיקרי שבאישור הנוטריון אשר העביר את הנטל על
 19 המשיב להוכיח את גמירות דעתו של המנוח בעת חתימתו על הצוואה".

20
 21 התשובה לאחר בחינה האם עמד התובע בשל ההוכחת גמירות דעת המנוחה בעת
 22 שחתמה על הצוואה הינה שלילית.

חוות דעת המומחה

23
 24
 25
 26 דר' ורטמן, שמונה כמומחה בתיק זה, הינו מומחה בנוירולוגיה, שימש בין היתר, במשך
 27 6 שנים, כמנהל המחלקה הנוירו - פסיכו - גריאטרית והיחידה הנוירו - התנהגותית
 28 בביה"ח "הרצוג" ומאז 2003 משמש כמנהל המרפאה הנוירולוגית בשירותי בריאות
 29 כללית. משמש כמנהל מרפאה לשינויי זיכרון, התנהגות ותפקוד. משנת 1989 משמש
 30 כמורה באוניברסיטה העברית בחוג לנוירולוגיה ומשנת 1990 אף בחוג לפסיכולוגיה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 בחוות דעתו, הסתמך המומחה על תיקיה הרפואיים של המנוחה בביה"ח "שערי צדק",
2 בביה"ח "הדסה", בביה"ח "הרצוג" ובביה"ח "משגב לדך" ועל מסמכים רפואיים
3 ואחרים, אשר פורטו בחוות הדעת ואשר נבחנו על ידו ביסודיות.
4

5 .52 בעניין כשרות המנוחה לצוות ויכולתה להבחין בטיבה של הצוואה שערכה, קבע
6 המומחה ממצא פוזיטיבי, לפיו:
7

8 "גב' רבון ז"ל לא היתה כשירה ביום 23/5/08 לשנות צוואה שמיום 16/5/05. —זאת—
9 כתוצאה מהתסמונת הנוירו התנהגותית הנובעת מהפגיעה המוחית ממנה סבלה
10 ופגיעה בכישורי ההחלטה הדרושים לשינוי צוואה מרצונה"
11

12 ובהמשך, בסיכום החוות הדעת כתב:

13 "הנני חוזר על קביעתי כי לא סביר שגב' רבון היתה כשירה לשנות צוואתה ב -
14 23/5/08 מתוך יכולת קוגניטיבית שמורה ומרצון חופשי. הפגיעה ביכולות אלו קרתה
15 בשל הפגיעה המוחית שחברה לעלה".
16

17
18 .53 בבחינת מצב המנוחה קודם לאשמו"ש בינואר 2008, עלה שביום 22.1.08 כתבה דר'
19 רוזנגטרן, מהמרפאה האונקולוגית בביה"ח "שערי צדק", מכתב המתייחס לתקופה של
20 שנתיים אחרונות, מדמנציה פרוגרסיבית שהתבטאה בהחלטה יכולת התארגנות למטלות
21 פשוטות וכי המנוחה לא יכולה הייתה להמשיך להתגורר לביתה. ביום 20.1.08 נמסר
22 מעו"ס המחלקה הנוירולוגית, הרן בן זקן, שחברי המנוחה דיווחו שלאחרונה הייתה
23 המנוחה קצת מבולבלת.
24

25 .54 המנוחה הגיעה לאשפוז לאחר שנמצאה בביתה מעורפלת הסרה. לקראת שחרורה
26 למחלקת שיקום גריאטרי, ביום 30.1.08, צוין שהמנוחה מתמצאת במקום אך חלקית
27 בזמן. המנוחה טענה שהיא מכירה את הרופא, למרות שראתה אותו לראשונה. בימים
28 31.1.08 – 3.2.08 צוין שהמנוחה הייתה ערנית.
29

30 .55 בחינת התקופה בה הייתה המנוחה במחלקת שיקום גריאטרי, בביה"ח "הרצוג",
31 העלתה שבקבלתה, ביום 10.2.08, התמצאה בזמן, במקום ובסיטואציה. ברישומי
32 הריפוי בעיסוק מיום 11.2.08, נכתב שקיימת התרשמות מדיכאון במהלך האשפוז.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 בייעוץ פסיכיאטרי מיום 12.2.08 כתב שהמנוחה לא זכרה אירועים שהתרחשו במהלך
 2 3 ימים לאחר אובדן ההכרה. בעת שחרורה ביום 28.2.08 צוין שהמנוחה עצמאית ברוב
 3 התפקודים.
- 4
- 5 56. התובע טען שמאז שבה המנוחה לביתה, 28.2.08 ועד יום 25.7.08, מועד בו אושפזה
 6 בביה"ח "שערי צדק", לאחר שנפלה בביתה, הייתה המנוחה במצב מנטלי תקין. לעומתו
 7 הנתבע 1 שבתקופה זו היו אירועי בלבול וחוסר התמצאות, קושי בזכירת מידע
 8 חדש, אירועי התנהגות לא מתאימים, ירידה ביכולת החשיבה, אירועי "דיבור לא
 9 לעניין יחיד".
- 10
- 11 57. ממסמכי האשפוז במחלקה האורתופדית, ביולי 2008, עלה שלמנוחה הייתה הפרעה
 12 ניכרת בהתמצאות והתארגון. במסמכי ביה"ח "משגב לדך" צוין שקיימת הדרדרות
 13 במצב התפקודי והקוגניטיבי, התמצאות חלקית במקום, חוסר התמצאות בזמן, ירידה
 14 בהתמצאות בזמן, במקום, בהחלטות אנשים, בשיתוף פעולה ובהבנת הוראות.
- 15
- 16 58. המומחה ציין שהפגיעות של המנוחה, אותן פרט בחוות הדעת, היו בעלות דינמיקה
 17 (שינויים פתאומיים) ופעילות במהלך התקופות שקדמה ליום עריכת הצוואה (23.5.08)
 18 ולאחריה. הדינמיקה נבעה משינויי לחץ דם, אנמיה (חוסר דם) וגלי האנצפלופתיה
 19 ההפאטית (פגיעת מוח על רקע בעיית כבד) לדבריו, השילוב של ירידה בתפקוד
 20 אקזקוטיבי, המלווה באפתיה וברידת מודעות, תוך שימור תפקודים כגון העתקת ציור
 21 ועוד – מכווון מאד לתסמונת פגיעה בתפקודים פרוטטליים. עורחתי את הנתבעת שהפגיעה המוחית
 22 שנגרמה למנוחה הייתה בעיקרה פרונטלית – סובקורטיקלית (בחלק הקדמי התת
 23 קליפתי של המוח) לדבריו התסמונת הזו כשלעצמה, מצביעה על קושי ניהול עניינים
 24 עצמי, ועל קושי למצות ולתפוש את הסיטואציה שלפניה, לעבוד אחרת ולסכמה
 25 כהתנהגות מונחית מטרה. קושי זה – אופייני לתסמונת.
- 26
- 27 59. המומחה התייחס לעובדה שבעת אשפוזו בביה"ח "הרצוג", בפברואר 2008, ציינה
 28 המנוחה את הנתבע 1 כאיש הקשר ומקומו של אדם זה עבורה היה מבוסס ורב שנים.
 29 בנוסף, פנו לידיד, בשם בני, לצורך הבאת ציוד מ"יד שרה". מנתונים אלה למד המומחה
 30 שמיפוי הקשרים החברתיים של המנוחה היה פגוע. בנוסף, באשפוז ב"משגב לדך",
 31 ביולי 2008, הזכירה המנוחה אח חורג (הנתבע 1) ולא את התובע. מכאן למד המומחה
 32 שהנתבע 1 היה ציר בסיסי במיפוי החברתי.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1
- 2 60. לטענת המומחה, ככל שהקשר עם התובע היה חשוב, הרי ששינוי צוואה המדיר את
- 3 הנתבע 1 ממנו, לא היה סביר. המומחה התייחס גם לכך שהקשר עם התובע היה קצר
- 4 וללא רקע קודם והביע עמדתו שאין זה סביר שבסיטואציה של צוואה לא יוזכר הנתבע
- 5 1, בצורה זו או אחרת, בעוד שבעלי החיים של המנוחה יוזכרו. לדבריו תופעה זו הולמת
- 6 את הפגיעה המוחית ממנה סבלה המנוחה. לדעת המומחה, בהיות צוואה אירוע בעל
- 7 משמעות בין אישית רבה, קשה לראותה כחתומה על בסיס יכולת קוגניטיבית טובה
- 8 ומלבד חופשי, כאשר המודול המוחי העסוק ביכולת הבין - אישית פגוע, כפי שהיה אצל
- 9 המנוחה.
- 10
- 11 61. המומחה ציין שהגיס עם תסמונת נוירו התנהגותית, ממנה סבלה המנוחה, מונעים
- 12 לעיתים קרובות, עיבוד המידע, ללא יכולת לשקול את כל שיקולי החלטה.
- 13 לדוגמה - אם מסיבה כלשהי נוצר קשר רגשי, שאינו נשקל ע"י החולה לפי טובתו
- 14 המהותית ארוכת הטווח, אלא לפי מידיעותיו, בין החולה לבין המטפל, כגון התובע,
- 15 עלולה להיווצר מוטיבציה לבצע מעשה שטוב לו ולכן הדבר גם יובע בעליל. עצם השימוש
- 16 בכלי ההבעה אינו מחייב התבונן המובע יהיה שקול ובהחלט קיימת אפשרות ובמקרה
- 17 שבכינו, ודאית, שיובע תוכן לא תקין ולא בסיס יכולת החלטה חופשית.
- 18
- 19 62. נוכח העובדה שלא היה די מידע באשר למצב המנוחה בעת כתיבת הצוואה (כגון נתוני
- 20 בדיקה סביב זמן חתימת הצוואה, נתונים ובייקטלים של תפקוד יומיומי, מידע
- 21 מהמוסד לביטוח לאומי ועוד) היה המומחה זהיר במסקנותיו והציע שבמקרה שקיים
- 22 מידע כזה הוא יועבר אליו על מנת שיוסיפו לשיקול דעתו. עם זאת קבע שקביעתו לגבי
- 23 אי כשירותה של המנוחה מבוססת דיה מבחינה מקצועית והוא משוכנע בה על סמך
- 24 החומר שברשותו.
- 25
- 26 63. לאחר קבלת חוות דעת המומחה שלח ב"כ התובע למומחה שאלות הבהרה, אליהן
- 27 צורפו העתקים מפרוטוקול ביהמ"ש. התשובות לשאלות הבהרה הוגשו ביום 28.8.13.
- 28 בהחלטתי מיום 24.11.13 ובהתייחס לתשובות המומחה לשאלות הבהרה, דחיתי את
- 29 בקשת התובע להזמין את המומחה לעדות. יצוין שהמומחה לא נתבקש להתייחס
- 30 למסמכים נוספים, פרט לפרוטוקול הדיון.
- 31

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 התובע טען שהואיל והמומחה בחן את כשירות המנוחה במועד עריכת הצוואה
2 השלישית ולא בחן את כשירותה בעת חתימת הצוואה השנייה מחייבת דחיית קבלת
3 המסקנות בחוות דעתו.
4
- 5 64. כבר בשלב זה אציין שלא מצאתי בעובדה זו כשלעצמה סיבה לפסול את חוות הדעת
6 ככול שהיא נוגעת לצוואה השלישית, שכן גם לו היה נמצא שהמנוחה לא הייתה כשירה
7 מן הדין לא צוואה השנייה לא היה בכך כשלעצמו כדי להכשיר את הצוואה השלישית.
8 עוד אוסיף שהדרישה לבדיקת מצבה הקוגניטיבי של המנוחה בעת הצוואה השנייה באה
9 מפי בית דין מייש באפוטרופוס הכללי אשר הצביעה על כך שניתן לפרש את הצוואה
10 בדרכים שונות וביקשה לברר אם יכולה הייתה המנוחה להבין את הנוסח שנכתב וכן
11 את שאלת ההשפעה ההבלתי הוגנת (ראו פרוטוקול הדיון מיום 14.2.10 בעמ' 6 למעלה).
12
- 13 66. עוד הצביע התובע על כך שבדיקת C.T (טומוגרפיה ממוחשבת) שנערכה למנוחה ביום
14 22.1.08 לא אוזכרו שינויים מסכמיים קשים בחומר הלבן, כפי שנמצאו בבדיקת
15 הטומוגרפיה מחודש 7/08, לאחר כתיבת הצוואה.
16 על כך יש להשיב שמועד כתיבת הצוואה, 23.5.08, קרוב יותר לחודש 7/08 מאשר לחודש
17 1/08 ועל כן יש להעניק משקל רב יותר לנתונים הטומוגרפיה מחודש 7/08 כמשקפות
18 את מצבה של המנוחה בסמוך לעריכת הצוואה. יש להוסיף גם שבבדיקה 1/08 לא
19 נמצאו ממצאים אך אין זאת אומרת ששאלו שינויים.
20
- 21 67. התובע התייחס למצב המנוחה בחודש 2/08, ומועד בו צוין שיכולתה הקוגניטיבית
22 הייתה שמורה באופן סביר. בתקופה זו המנוחה לא הייתה זקוקה ליעוץ פסיכיאטרי,
23 להערכה התפקודית התקינה ובמועד שחרורה הייתה עצמאית ברוב התפקודים, למעט
24 רחצה ומשק בית, ביחס אליהם נאמר שהיא זקוקה לעזרה. לטענתו ההתמכה היחידה
25 של המנוחה הייתה כושרה הפיזי, כפי שהעיד הנוטריון שביקר בביתה.
26
- 27 68. התובע הוסיף וטען שהנתבע 1, אשר הינו צד מעוניין, אינו אובייקטיבי והוא אף ביקר
28 את המנוחה בביתה לעיתים רחוקות ועל כן אינו יכול להעיד על השינויים שחלו לכאורה
29 במנוחה ואשר עליהם הסתמך המומחה בחוות דעתו. לטענתו, בעמ' 7 לחוות הדעת,
30 התייחס המומחה לטענות הנתבע 1 בדבר הירידה הקוגניטיבית במצב המנוחה ולא טרח
31 לבדוק את נכונות הטענות עם גורמים נוספים שהיו בסביבת המנוחה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 לא ניתן לקבל טענות אלה. אין זה מתפקידו של המומחה לבדוק טענות ולהשוות בין
2 עדויות, תפקיד הנתון לביהמ"ש וכפי שארצה בהמשך, מסקנות המומחה תאמו גם את
3 הראיות והעדויות הנוספות שנתקבלו בתיק זה.

4
5 למעלה מן הצורך אציין שהמומחה נימק חוסר יכולת התובע להצביע על השינויים
6 במצבה של המנוחה, משום שלא הכירה קודם לכן (ראו עמ' 13 לחוות הדעת).

7
8 כאן המקום לציין שבמענה לשאלות ההבהרה קבע המומחה שלאור ממצאי חוות הדעת
9 ולאור העובדות שלא נערכה למנוחה בדיקה קוגניטיבית עובר לחתימת הצוואה
10 השלישית, אין משמעות לעדות הנוטריון בדבר מצבה של המנוחה באותו מועד.

11
12 טענה נוספת שהעלה התובע הייתה שהיה על המומחה לבדוק מי הם הנהנים בצוואה
13 השנייה, על מנת לא לחסום בחוסר אובייקטיביות. לטענתו, לא ברור מדוע בחר
14 המומחה דווקא בנתבע 1 על מנת להשיב על השאלון ההתנהגותי, בשל חוסר
15 האובייקטיביות שלו. אין לקבל טענות אלה. מקריאת חוות הדעת מסתבר ששתי
16 הצוואות עמדו לפני המומחה בעת כתיבת חוות הדעת. עוד אוסיף שהמומחה היה ער
17 לכך שהנתבע 1 הינו זוכה עפ"י הצוואה השנייה ואינו זוכה על פי הצוואה השלישית וכי
18 התובע הוא הזוכה עפ"י הצוואה השלישית.

19
20 מקובלת עלי הטענה שהנתבע 1, שהינו אחד הנהנים עפ"י הצוואה השנייה, הינו נוגע
21 בעניין ואינו עד אובייקטיבי, עם זאת גם התובע, הזכאי להשיב את מרבית רכוש המנוחה
22 עפ"י הצוואה השלישית אינו יכול להיות אובייקטיבי מסיבה זו, על ביהמ"ש להזהיר
23 את עצמו בכל מקרה בו מסתמך מומחה על מידע הנמסר לו מבע"פ הדין עצמו. במקרה
24 זה חרגתי ממנהגי והתרתי למומחה להיפגש עם בעלי הדין. אציין שחוות הדעת
25 התייחס המומחה גם לדברי התובע וציין שלדבריו הייתה המנוחה במצב מנטלי תקין
26 והתייחס גם להבדלים בין דיווחי הגורמים השונים, ראו עמ' 13 לחוות הדעת.

27
28 התובע טען שהעובדה שהמומחה הזכירה את הנתבע 1 ואדם בשם בני ולא אותו, אינה
29 מעלה ואינה מורידה ממיפוי הקשרים החברתיים של המנוחה.
30 אין לקבל טענה זו שכן לא יכול להיות חולק שקשריה של המנוחה עם הנתבע 1 לא היו
31 מקריים אלא היו מעין קשרים משפחתיים, אשר נמשכו עשרות שנים. לא הובאה גם כל

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 ראה לכך שהנתבע 1 חדל להתעניין במצבה של המנוחה או שהיחסים בין המנוחה לבינו
2 השתבשו. במשפט הוכח שדווקא התובע ניתק את הקשר עם המנוחה.
- 3
- 4 עוד טען התובע שבעת עריכת הצוואה השלישית לא נערכה למנוחה בדיקה כלשהי, אשר
5 יש בה כדי ללמד על כושרה לחתום עליה. לטענתו, החומר שעליו התבסס המומחה
6 לקביעת מסקנותיו היה ממועד שקדם לעריכת הצוואה וממועד שלאחר עריכת הצוואה.
7 לטענתו, היה על המומחה להתייחס לדברי הנוטריון, שהיה האדם היחיד שראה את
8 המנוחה במועד החתימה על הצוואה והוא אף היה מכר של המנוחה שנים קודם לכן.
9 התייחס לעניין זה בדו"ח בפעולת הנוטריון וכפי שכבר קבעתי היה על הנוטריון לדאוג
10 לכך שתיערך למנוחה בדיקה ביום החתימה ולהצטייד בתעודה רפואית מתאימה.
11 העובדה שלא בוצעה בדיקה במועד חתימת הצוואה השלישית עומדת לרועץ לתובע.
- 12
- 13 בהתייחס לקביעת המומחה שאין זה סביר שהנתבע 1 לא יוזכר בצוואת המנוחה, הרי
14 שעל פי הפסיקה אין לבחון את מידת סבירותה של הצוואה אלא את כושרו הקוגניטיבי
15 של המנוח. יתכן שטרונות התובע לעניין זה מוצדקות. מצד שני טענה זו עומדת בסתירה
16 לטענה שהמומחה לא בדק את המנוח והנהנים עפ"י הצוואה השנייה.
- 17
- 18 בעניין זה יצוין שקיימים מקרים בהם על מומחה, שהוטל עליו להכין חוות דעת בשאלת
19 מצבו הקוגניטיבי של המצווה בעת עריכת הצוואה, לקבל מידע גם ממקורות אנושיים
20 ולא ממסמכים בלבד. במקרים רבים מבקשים המומחים לאפשר להם להיפגש עם
21 קרובי משפחת המצווה ואנשים שהיו קרובים אליו, בסמוך למועד עריכת הצוואה, על
22 מנת לגבות מהם מידע אודות מצבו של המצווה. מומחים אלה מצליבים מידע זה עם
23 המידע "האובייקטיבי" שבתיקים הרפואיים של המצווה ומעמתים אותו עמו. ישנם גם
24 מומחים המבקשים לעיין בצוואה העומדת לדיון, על מנת לבחון את עקביות ניסוחה
25 ומורכבותה. במקרה דנן לא חרג המומחה מסמכותו ובכל מקרה ניתן להפריד בין
26 קביעותיו הרפואיות - מקצועיות לבין מסקנותיו האחרות.
- 27
- 28 על פי הפסיקה יש לייחס חשיבות להתרשמותו של האדם לפניו נערכה הצוואה ולעיתים
29 אף להעדיפה על פני חוות דעת מומחה. לאדם זה יש, מבחינה מסוימת, עדיפות על פני
30 מומחה, העורך חוות דעת על פי החומר הרפואי בלבד משום שהוא היה נוכח במעמד
31 חתימת הצוואה והתרשמותו היא מכלי ראשון ואינה מסתמכת על מסמכים
32 והתרשמויות של אנשים אחרים.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 ראו: מיכל שוורץ ואח' נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל ואח', פ"ד נד(2) (30.4.00).

2
3 עוד יש להדגיש בעניין זה שיתכנו מצבים בהם חרף מצבו החמור של המצווה, במועד
4 שקדם לעריכת הצוואה, ישנם גם מקרים בהם קיים "חלון" בו חל שיפור במצבו של
5 המצווה והצוואה נערכת בעת השיפור הזמני. במקרה דנן, נוכח מצבה של המנוחה
6 והבעיות הרפואיות הרבות מהן סבלה, נדרשה מיומנות מקצועית ולא היה די
7 בהתרשמות הנוטריון.

8
9 המומחה הציג על כך שבתקופה שמסוף שנת 2007 (דהיינו לפחות 5 חודשים טרם
10 חתימת הצוואה) ועד לפטירתה סבלה המנוחה מתסמונת קוגניטיבית – התנהגותית
11 אשר התבטאה, בין היתר, בירידה קוגניטיבית – תפקודית פרוגרסיבית, גלי שינוי מצב
12 ההכרה - עד כדי קושי ופגיעה בקליפת המוח. כאמור, לא מצאתי במקרה דנן מקום
13 להעדיף את התרשמותו הנוטריון מקצועית של הנוטריון ממצבה של המנוחה, על פני חוות
14 דעתו המבוססת של המומחה במקרה זה, להיעדר תעודה רפואית מצטרפת חוות דעת
15 המומחה בדבר חוסר כשירות המנוחה ועל כן אני מעדיף את מסקנות חוות הדעת על פני
16 התרשמות הנוטריון בדבר מצב המנוחה.

עדויות נוספות

17
18
19
20 הנתבע 1 העיד שבמהלך האשפוז בחודש 08 נהג לשבת ליד המנוחה בביה"ח והיא
21 הייתה כמעט ללא הכרה ולא הגיבה. גם לגבי ביקוריו בבית המנוחה העיד שבמקרה
22 רבים שכבה המנוחה בעיניים עצומות ולא הגיבה לשאלות, עם זאת אישר שהיו ימים
23 בהם חשה קצת טוב יותר.

24
25 בהתייחס למצבה הקוגניטיבי של המנוחה, העידה גם מרים גזית, שהייתה בעלת הבית
26 בו התגוררה המנוחה בשכירות מוגנת (להלן: "המשכירה"). המשכירה אשר העידה על
27 עצמה שהינה אחות במקצועה, הצהירה שבשנים האחרונות לחיי המנוחה הדרדר מצבה
28 הפיזי והמנטלי. לטענתה, במשך כל השנים דאגה המנוחה למצב הבית בו נמצאה דירתה
29 ובכלל זה דאגה לאיש ניקיון ולתיקון ליקויים. לדבריה, כאשר הייתה אצל המנוחה,
30 בסוף שנת 2007, המנוחה לא תפקדה כרגיל, היא הייתה בבלבול נוראי, תחת השפעת
31 תרופות ולא הייתה צלולה, "היא התנדנדה". במפגש זה ניסתה המנוחה לכתוב לה שיק
32 והדבר לא עלה בידה. המשכירה ניסתה לשוחח עמה בטלפון, מספר פעמים, אולם חשה
19 מתוך 37

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 ש"אין עם מי לדבר", שכן המנוחה לא הגיבה כראוי. מאז אותו ביקור נמנעה המשכירה
2 מלפנות אל המנוחה, משום שהבינה שמצבה אינו טוב. לטענתה, בשנים 2007 – 2008 לא
3 שילמה לה המנוחה את דמי השכירות.
4
- 5 80. בבואי להעריך את יכולתה של המשכירה להביע התרשמותה באשר למצבה הקוגניטיבי
6 של המנוחה, בתקופה הרלבנטית, אינני יכול להתעלם מן העובדה שהמשכירה לא
7 הייתה שכנתה של המנוחה (כפי שניסו הנתבעים לטעון), היא התגוררה דרך קבע בתל
8 אביב ובאה לירושלים בהזדמנויות שונות.
9
- 10 81. לאחר שבחנתי ושקלתי את חוות דעת המומחה, שוכנעתי שיש לקבל את מסקנותיו
11 בשאלת מצבה הקוגניטיבי של המנוחה.
12
- 13 לאור כל האמור לעיל, אני מקובע שהמנוחה חתמה על הצוואה השלישית כאשר מצבה
14 הקוגניטיבי היה ירוד ואני חושב שהיא לא הייתה כשירה לערוך צוואה ומכאן שדין
15 הצוואה להתבטל.
16
- 17 82. למעלה מן הצורך אבחן גם את טענת הנתבעת הבלתי הוגנת של התובע על המנוחה.
18
19 השפעה בלתי הוגנת
- 20
- 21 83. הנתבעים טענו שהצוואה השלישית נעשתה מחמת אונס, אימים, השפעה בלתי הוגנת,
22 תחבולה או תרמית, מצד התובע ועל כן היא בטלה.
23
- 24 84. בסעיף 30(א) לחוק הירושה נקבע:
25 "הוראות צוואה שנעשתה מחמת אונס, אימים, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או
26 תרמית – בטלה".
27
28 הכלל המשפטי שנקבע לעניין זה הוא:
29 "אין פסול בניסיון להשפיע על אדם שיכתוב צוואה לטובתו או לטובת אחר, מה שפסול הוא
30 השפעה בלתי הוגנת".
31
32 נטל ההוכחה להוכיח את ההשפעה הבלתי הוגנת מוטל על הטוען להשפעה כזו.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

ראו ספרו של פרופ' שמואל שילה "פירוש לחוקי הירושה, תשכ"ה-1965", הוצאת "ינבו" כרך 1, עמ' 269 - 270, ע"א 190/68 סוטיצקי נ' קלינבורט, פ"ד כב(2) 138 (1968); דני"א 1516/95 מרום הנ"ל.

פרופ' שילה אף הוסיף וקבע (שם, עמ' 271):

"... כנראה, הדרך להצליח בטענה של השפעה בלתי הוגנת היא לא על ידי הוכחה פוזיטיבית של ההשפעה הפסולה, אלא על ידי ביטול החזקה שהצוואה נעשתה על פי רצונו החופשי של המצווה. לפיכך, אם בוטלה החזקה, כי אז עובר נטל ההוכחה על שכמו של מבקש קיום הצוואה."

בפסיקה נהגו מבכנים לבחינת הסוגיה של השפעה בלתי הוגנת. ראו ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום, הנ"ל והמבכנים הם:

- א. מבחן התלות והעצמאות - האם המצווה היה עצמאי מן הבחינה הפיסית והנפשית בעת שנחתמה הצוואה.
- ב. מבחן התלות והסייג - האם המצווה נזקק לסיוע במטלות היומיום.
- ג. קשרי המצווה עם אחיה - עד כמה קיים המצווה קשרים עם סביבתו, ועד כמה הוא היה תלוי בנהנה.
- ד. נסיבות עריכת הצוואה - על פי מבחן זה יש לשקול מהן הנסיבות בהן נערכה הצוואה, ועל פיהן יש להעריך את ההשפעה הבלתי הוגנת.

וראו עוד לעניין זה ע"א 2500/93 שטיינר נ' ארגון עולי מנהיגי אירופה, פ"ד נ(3) 338 (1996); ע"א 133/84 רכטמן נ' זיסמן, פ"ד לט(4) 769 (1988).

מבחן התלות והעצמאות

הנתבעים טענו שלאחר שהתובע הכיר את המנוחה, על רקע עבודתו בביה"ח, הוא החל לטוות תשתית קשרי תלות בינו לבין המנוחה, שבאה לידי ביטוי בטיפולו בה כאח סיעודי בצרכיה, בליווי וטיפול במנוחה, בבעיותיה ובצרכיה הסיעודיים ובמוסדות השונים בהם הייתה מאושפזת. במהלך תקופה זו סבלה המנוחה מבעיות תפקודיות יומיומיות קשות והייתה תלויה לחלוטין בעזרת צד שלישי, באופן השולל כשירותה לערוך צוואה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1
2 .87 התובע טען שהמדובר בטענות בעלמא נעדרות בסיס עובדתי. לדבריו בעת שהותה בבית
3 התקלחה המנוחה בעצמה וכי הוא טיפל בענייני הניקיון בדירה, קניות, בישולים וכו'.
4 עם זאת טען שהמנוחה החליטה לגמול לו על טוב לבו משום שסעד אותה בתקופה
5 הקשה ביותר בחייה, כאשר קרובי משפחתה לא הגיעו לעזרה.

מבחן הנימוק והסיוע

6
7
8 .88 התובע הציג שלאחר האשפוז ב"הרצוג", הוא הגיע כל יום לבית המנוחה, על מנת לסדר,
9 להריח כלים ולשלוש. לטענתו, המנוחה התניידה עם הליכון ולא יכולה הייתה לנקות את
10 הבית. התובע הציג שלרשות המנוחה עמדה מטפלת אך טען שהמטפלת הגיעה פעם,
11 ביום למשך שעה - שתיים לנקות את הבית. לטענתו, כאשר הוא לא יכול היה להגיע
12 הייתה המטפלת מגיעה לטפל אצלה, תמורת 50 ₪ לשעה. יצוין שטענת התובע ביחס
13 למטפלת עומדת בסתירה לרשומים במסמכים הרפואיים והסוציאליים, מהם עולה
14 שהמנוחה טופלה ע"י מטפלת מסוימת רוב יותר של שעות ואף צוין שמה ולעומתו שמו של
15 התובע לא נזכר כלל.

קשרי המצווה עם אחרים

16
17
18
19 .89 התובע טען שהוא לא ניתק את המנוחה מקשריה עם אחרים והזכיר את העובדה
20 שהמטפלת עבדה אצלה מספר שעות ביום. דבריו אלה מקובלים עלי שכן גם הנתבעים
21 טוענים כי ביקרו את המנוחה ולא הובאה כל ראיה שהתובע מנע זאת מהם. כאשר
22 נשאל התובע אם המנוחה נתנה בידו את מפתחות דירתה השיב בטלילה וטען שדלתה
23 הייתה תמיד פתוחה.

24
25 .90 התובע העיד שהמנוחה סיפרה לו שיש לה חברות בחו"ל אך טען כי לא ראה שהגיעו
26 אליה חברות. לטענתו, פעם אחת הגיעה קרובת משפחה מחו"ל, אבל הוא לא ראה
27 אותה, כיון שבאותה עת היה בלימודים.

28
29
30 בהתייחסו לביקור זה טען הנתבע 1 שהמנוחה, שלא כצפוי, סילקה את קרובת המשפחה
31 כיון שהתובע היה אמור להגיע. הנתבע 1 הביא מקרה זה כדוגמה לאירוע התנהגות של
32 המנוחה שאיננה מקובלת בסביבתה החברתית.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 אין כל סיבה שלא לקבל את טענות התובע בעניין זה.

2 נסיבות עריכת הצוואה

3
4
5
6 91. לא הוכח שהתובע היה מעורב בעריכת הצוואה או שידע על קיומה. המנוחה פנתה
7 לעצמה לנוטריון, אותו הכירה שנים קודם לכן, על מנת שיכתוב הצוואה. הנוטריון
8 אישר שלא הייתה לו כל היכרות עם התובע ואין כל סיבה שלא להאמין לטענה זו.

9
10 92. התובע העיד שכמה חודשים לפני פטירתה נודע לו מפי המנוחה על עשיית הצוואה.
11 לטענתו המנוחה מסרה לו מעטפה סגורה וביקשה ממנו לפתוח אותה רק לאחר
12 פטירתה.

13
14 93. למרות דברים אלה, עצם העובדה שהנוטריון לא הכיר את התובע אינה שוללת את
15 האפשרות שהמנוחה הקשרה לנוטריון, שהיה מוכר לה מקודם, בעקבות השפעת
16 התובע עליה. ניתן ללמוד על השפעת התובע על המנוחה גם מפרשת מסירת המכוננית
17 לידיו ומהתנהלותו בכל התקופה החל מהיכרותו עמה ועד לניתוק הקשר ועל כך
18 בהמשך.

19 התנהלות התובע ואמינותו

20
21
22 94. בשלב זה אעבור לבחון את התנהלות התובע ממועד היכרותו את המנוחה ועד לפטירתה
23 ואף לאחר מכן. כאמור, לבחינה זו השלכות על אמינות התובע ועל השילוח אם התובע
24 השפיע על המנוחה השפעה בלתי הוגנת או ניצל את מצוקתה.

25 95. להלן אציין את לוח הזמנים שבין היכרות המנוחה את התובע:

26
27 22.1.08 – מועד אשפוז המנוחה, היכרות ראשונה בין התובע לבין המנוחה.

28 14.2.08 – תחילת השימוש במכוננית המנוחה ותשלום באמצעות כרטיס האשראי של
29 המנוחה (ג/101).

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 25.2.08 – מתן המכוננית במתנה ע"י המנוחה, על פי מסמך מיום זה, נ/2 ואשר נטען
- 2 שנערך בכתב ידה של המנוחה.
- 3 14.2.08 ו- 20.8.08- שימוש בכרטיס האשראי לצורך משיכת כספים מחשבון הבנק של
- 4 המנוחה בעת אשפוזה.
- 5 23.5.08 – עריכת הצוואה השלישית.

השימוש במכוננית המנוחה והעברת הבעלות במכוננית לתובע

96. הנתבעים טענו שבשלבים מסוימים נטל התובע את מכוננית המנוחה והחל לדאוג
 10 לצרכיה הפיננסיים, בניסיון ליצור עמה קשרים רומנטיים, למרות שקיים פער של 50 שנה
 11 בינו לבין המנוחה. התובע דחה כל ניסיון לשוות לקשריו עם המנוחה קשר רומנטי וטען
 12 שהתייחס אליה כאל בתו.

97. התובע טען שהמנוחה חתמה על מסמך, בו העניקה לו את מכונניתה במתנה, לצורך
 15 ביצוע המטלות שהוטלו עליו ולצורך ניידותה, שכן לא היה לה שימוש בה, בשל מצבה
 16 הבריאותי. לדבריו, המנוחה נתנה לו את המכוננית במתנה ביום 25.2.08, על מנת לתגמל
 17 אותו. עוד הוסיף כי הביע חששו לפני המנוחה שיחשבו שלקח את המכוננית ללא רשות
 18 ובתגובה רשמה לו המנוחה בכתב ידה את דבר המתנה.

98. הנתבעים טענו שהמנוחה אמרה להם שהרשמה לתובע לנהוג במכוננית ולהסיע אותה
 21 משום שקשה לה לנהוג, אולם לא דובר על העברת הבעלות במכוננית על שמו.

99. עדותו של התובע בעניין קבלת המכוננית ובעניינים אחרים לא הייתה אמינה ולשם
 24 הדגמה אציין מספר נקודות:

- 26 א. התובע טען שהוסכם בינו לבין המנוחה שהסיוע שייתן לה יתוף כרוך בקבלת
- 27 משכורת חודשית בסך 9,000 ₪. אין זה סביר שבנוסף על כך תיתן לו המנוחה
- 28 מכוננית במתנה. התובע העיד כי מכר את המכוננית, במחצית שנת 2010 תמורת
- 29 55,000 ₪. היה זה לאחר שהתובע עשה במכוננית שימוש במשך כשנתיים.
- 30 ב. התובע העיד שהמנוחה נתנה לו את המכוננית בחודש מרץ, אולם טען שאינו זוכר
- 31 תאריכים.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- ג. התובע הציג מסמך וייפוי כוח מיום 25.2.08, נ/1 שלטענתו נחתם ע"י המנוחה ואשר באמצעותו העביר את רישום המכוננית על שמו. יצוין שביום 25.2.08 הובאה המנוחה לביה"ח "הרצוג" כשהיא מעורפלת הכרה.
- ד. התובע לא יכול היה לזכור את שם עוה"ד שאמר לו לבקש ייפוי כוח מהמנוחה ובהמשך טען שהמדובר בעו"ד ממזרח ירושלים. בהמשך ומבלי שנשאל ציין התובע את שמו הפרטי של עוה"ד "אנואר" מרח' סלאח א-דין.
- לא היה גם ספק שטענת התובע כאילו הכיר את המנוחה עוד בשנת 2007 הייתה משוללת יסוד. התובע העיד שעברו מספר חודשים ממועד היכרותו את המנוחה וזמן קצר בלבד המכוננית, אולם מהעובדה שהמנוחה הייתה מאושפזת ב"הדסה", בין התארחים 22.1.08, ובהנחה שהקשר בין המנוחה לבין התובע לא החל ביום בואה לביה"ח מתקשרת הכרה, אלא מספר ימים לאחר מכן, ניתן לקבוע שהמדובר, לכל היותר, בחינה בלבד לאחר ההיכרות ביניהם.
- ו. עדותו של התובע באשר למקום בו חתמה המנוחה על נ/1 לא הייתה אמינה. בחינת המועד הכתוב על גבי נ/1 מגלה שהיה זה בעת שהמנוחה הייתה מאושפזת בביה"ח "הרצוג".
- ז. התובע העיד שהוא וזה ששם את פרטי מיופה הכוח ב נ/1, אך טען שאינו זוכר מי רשם את הפרטים על גבי נ/1 מכתב המתנה.
- ח. יצוין שלא הובאה כל אסמכתא לתשלום משכורת בסכום הנטען ולטענת הנתבעים הדבר אינו עולה גם מתדפיסי המס.
- ט. השימוש במונח משפטי ב-נ/1, "כשלאני בהכרה מלאה" מחזק את המסקנה שאין המדובר במכתב שנוסח על ידי המנוחה אלא מוכתב לה או נכתב על ידי התובע בעצמו, לאחר שנועץ בעו"ד.
- י. התובע גילה פעלתנות וחריצות רבה בכל הקשור להעברת רישום הבעלות במכוננית על שמו ובכלל זה: איתור המכוננית שחנתה ליד ביתה של המנוחה, עיון במסמכי הרכב על מנת לוודא שהרכב עבר רישוי, התייעצות עם עו"ד בקשר למסמך המתנה (עמ' 69, שורה 2, פניה למשרד הרישוי (עמ' 69, שורה 4), החתמת המנוחה על מסמך המתנה, החתמת המנוחה על ייפוי הכוח (ביום אחר) והעברת הבעלות בבנק (עמ' 5 למעלה).
- יא. גם לאחר שהתובע העביר את הבעלות במכוננית על שמו, הוא המשיך לתדלק את המכוננית באמצעות כרטיס האשראי של המנוחה (בנוסף לתדלוק מכוננית או מכוניות אחרות) ולטענתו יתכן שאף משך מחשבון המנוחה 6,000 ₪ על מנת לעשות טיפול למכוננית (עמ' 78, שורה 5).

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 יב. זה המקום גם לציין שהתובע העיד כי עבד בניה"ח 5-6 משמרות בשבוע, כאשר כל
2 משמרת נמשכה 8 שעות (עמי' 88 לפרוטוקול). לטענתו, כאשר המשמרת הייתה
3 בבוקר הוא היה בא לבית המנוחה בערב וכאשר המשמרת הייתה בערב, היה בא
4 לביתה בבוקר (עמי' 81, שורה 11). טענה זו אינה מתיישבת עם הצהרתו כי נשאר
5 בכוננות של 24 שעות לדאוג לצרכיה (סעיף 9 לתצהירו).
6

7 100. השיכומיהם ביקשו הנתבעים לחייב את התובע להשיב לעיזבון את כספי תמורת מכר
8 המכרזית אותה מכר על פי עדותו תמורת 55,000 ₪.
9 הואיל והתובע זה עסקין בהתנגדות לבקשה לקיום צוואה ועד כה לא הוגשה תובענה
10 בעניין זה, אין בדעתי לעסוק בדרישה זו.
11

השימוש בכרטיס האשראי של המנוחה

12
13
14 101. התובע העיד שהמנוחה מסרה לו את הקוד הסודי למשיכת מזומנים בכספומט ובכרטיס
15 האשראי שלה. לטענתו, המנוחה מסרה לו את כרטיס האשראי כדי שיבצע באמצעותו
16 קניות עבורה. בפועל ניתן לראות מהתדפיסים שבמהלך התקופה שמיום 14.2.08 ועד
17 יום 20.8.08 רכש התובע, באמצעות כרטיס האשראי דלק בסכום של 3,701.45 ₪. עוד
18 ניתן לראות שבשתי הזדמנויות ביצע התובע תדלוקים כפולים באותו יום (24.4.08,
19 20.8.08). מכאן שהתובע השתמש בכרטיס האשראי לצורך תדלוק מכוניות נוספות.
20

21 102. לשאלה מדוע נזקק לכרטיס האשראי של המנוחה לצורך תדלוק בתל אביב השיב
22 התובע: "אם היא באה איתי מתדלקת קונה דברים ונוסעים, לא השתמשתי בכרטיס
23 לצרכים פרטיים".
24 כאמור, התברר שהתובע תדלק לפחות מכונית נוספת אחת באמצעות כרטיס האשראי
25 של המנוחה. לדבריו היה זה באישור המנוחה. עד ליום מותה של המנוחה נרשמו
26 עסקאות רבות בכרטיס האשראי של המנוחה, שכללו, בנוסף לתדלוקים גם רכישת
27 מכשירי כתיבה, ציוד ספורט ועוד.
28

29 103. התובע התקשה להסביר את עניין הרכישות ומשיכות הכספים מחשבון המנוחה ולא
30 יכול היה להצביע על המקומות בהם לטענתו רכש עבורה מוצרים. עוד טען שלא ספר
31 את סכום משיכות הכספים. לטענתו, הוא משך את הכספים עבורה, נתן לה את
32 המזומנים והיא עשתה בהם שימוש. התובע נימק את המשיכות הרבות בכך שהמנוחה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 נהגה ללכת כל יומיים למספרה. הוא היה מוציא כספים מהבנק והמנוחה הייתה
2 מוציאה את הכספים על תספורת (עמי 68, שורה 13).

3
4 104. לשאלת ביהמ"ש השיב התובע שהמנוחה נתנה לו את כרטיס האשראי שלה על מנת
5 שישתמש בו לקניות עבורה. התובע העיד שהשתמש בכרטיס האשראי של המנוחה
6 במשך 5 חודשים ואז השיב לה את הכרטיס. לטענתו, גם בכל פעם שלא עשה שימוש
7 בכרטיס השיב אותו למנוחה. לדבריו, באותה תקופה יצאה המנוחה מהבית: "נסענו
8 לתל אביב בשכונת התקווה". עוד טען שלקח את המנוחה לתיאטרון ולקניות בסופר.
9 יובהר שהתצהיר לא טען התובע שיצא עם המנוחה לבילויים ולטיולים ואף לא הזכיר
10 את עניין כרטיס האשראי בכתבי טענותיו, עניין אשר עלה לראשונה בחקירתו.
11 עוד אוסיף שנוכח מצבה של המנוחה, קשה להניח שיצאה לטיולים בתל אביב. טענה זו
12 גם אינה מתיישבת עם עדות הנוטריון כי בא לבית המנוחה על מנת לערוך את הצוואה
13 בשל קשיי נדירות.

ניתוק הקשר עם המנוחה

14
15
16 105. התובע נימק את העובדה שניתק את הקשר עם המנוחה כחודשיים לפני פטירתה, בכך
17 שהייתה לו בחינה כ - 5 חודשים לאחר עריכת הצוואה. לדבריו לא נכח בלוויה של
18 המנוחה משום שנודע לו על פטירתה רק מספר ימים לאחר מכן וכי דבר מותה נודע לו
19 לאחר שניסה להתקשר לטלפון הנייד שלה. התובע לא ידע את מספר הטלפון של
20 המנוחה והמספר אף לא היה רשום ברשימת אנשי הקשר בטלפון הסלולרי שלו.
21

22 106. הנתבעים טענו שאין זה סביר שהתובע יוותר על משכורת חודשית בסך 9,000 ₪ לחודש
23 ומצביעים אף בכך על חוסר אמינותו של התובע.
24

25 107. מכלול הראיות והעדויות שהובאו בדבר התנהלות התובע, מצביעות על חוסר אמינות
26 ומהימנות ומובילים למסקנה שהתובע ניצל את המנוחה, גרס לה לפתח בו תלות עד כדי
27 עריכת צוואה לטובתו.
28

29 108. לאחר שבחנתי את התשתית הראייתית שהונחה לפני, אני קובע שמלבד העובדה
30 שהמנוחה לא הייתה כשירה לערוך את הצוואה השלישית הרי שהנתבעים הרימו את
31

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 הנטל הראייתי המוטל על שכמם והוכיחו שהתקיימה השפעה בלתי הוגנת מצדו של
2 התובע כלפי המנוחה, באופן ששלל ממנה את רצונה החופשי לצוות.

3
4 .109. אעבור עתה לדון בצוואה השנייה.

הצוואה השנייה

5
6
7
8 .110 התנגדות התובע לבקשת הנתבע 2 לקיום הצוואה השנייה הוגשה בתחילה על בסיס
9 הטענה שהמנוחה ביטלה צוואה זו בצוואה השלישית.
10 במקביל וללא קשר לעובדות קיום הצוואה השלישית העלתה ב"כ היוהמ"ש באפוטי
11 הכללי הטענתיה השלילה לצוואה זו.
12 ראו:

13 א. מכתב ב"כ האפוטי היום 16.2.09 אל עוה"ד אברהם, ב"כ דאז של הנתבע 2.
14 ב. בדיון מיום 10.2.10. ביקש ב"כ האפוטי הכללי לבדוק את מצבה הקוגניטיבי של
15 המנוחה אף בעת עליכת צוואה זו, בין היתר, משום שלדעתה ניתן לפרש את
16 הצוואה בדרכים שונות והיעוררה השאלה אם המנוחה יכולה הייתה להבין את
17 הנוסח שנכתב.

18
19 .111 עוד יש להוסיף שלאחר הגשת ההתנגדות לצוואה השנייה נמצאו על ידי מנהל העיזבון
20 הניטרלי שמונה מסמכים שנדונו במהלך המשפט. מסמכים אלה ביססו את החששות
21 שהועלו בקשר לצוואה השנייה בקשר למעורבות הנתבע 2 בעריכת הצוואה.

22
23 .112 הנתבעים ביקשו שביהמ"ש יצטמצם אך ורק בהתנגדות לצוואה שנבעה מעצם חתימת
24 הצוואה השלישית וטענתם היא שבמקרה שביהמ"ש יקבל את ההתנגדות לצוואה
25 השלישית יהא עליו לקיים את הצוואה השנייה.

26
27 .113 כבר בשלב זה אציין שדעתי אינה כדעתם ואין בדעתי או באפשרותי להתעלם מהראיות
28 שהובאו במהלך הדיון בקשר לנסיבות עריכת הצוואה השנייה.
29

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

114. בטרם אמשיך בדיון, אצביע על בעיית ניסוח בצוואה השנייה: בסעיף 3.ב. נכתב במפורש שהמנוחה מצווה לנתבע 2 מחצית מהיתרה שתיוותר, לאחר תשלום 50,000 ₪ לבניה"ח "שערי צדק" ובסעיף 3.ג. נאמר שהנתבע 2 יקים קרן שמטרתה סיוע לבעלי חיים.
- עיון מדוקדק בסעיפים 3.ב. ו-3.ג. הנייל מעלה שאין קשר ישיר ביניהם. לא נקבע בסעיף 3.ג. שיהא על הנתבע 2 להשתמש בכל הכספים שיקבל, או בחלק מסוים מהם, על מנת להקים את הקרן ותתכן פרשנות שרק חלק מהכסף או שכספים ממקור אחר, ישמשו למטרה זו.
115. עוד אציין שבבקשה לקיום הצוואה השנייה, נכתב שהנתבע 2 יורש מחצית מיתרת העיזבון בדיוק כפי שהדבר נכתב ביחס לנתבע 1 ולא נכתב דבר לגבי הקמת קרן. יצוין שבקשה זו הוגשה ב-27.11.14, על ידי עו"ד אברהם, הוא עוה"ד אשר ערך את הצוואה.
116. למרות עובדה זו ובניסוח לדחות את טענת המעורבות שנטענה כלפי הנתבע 2, טען ב"כ הנתבעים שהנתבע 2 אינו הנהנה שכן עליו להקים קרן (עמ' 35, שורות 26-27). גם בסיכומי התשובה מטעם הנתבעים נטען שהנתבע 2 "לא ירש דבר למעט "עבודה" של הקמת הקרן וניהולה". במהלך הדיון חזר לו למעשה עו"ד אברהם מהדברים שכתב בבקשה לקיום הצוואה בהעידו שהוא חפץ שהנתבע 2 "בעצם לא הנהנה הקלאסי, הוא לא הנהנה, מה שהוא עשה בחייו (צ"ל בחייה, העוה"ד שלי, ש"א) שניהל את תיק הכספים שלה, יעשה גם במותה, שינהל את הכספים שלה".
117. בתצהיר העדות הראשית, מיום 6.10.14, הצהיר התובע שבעת פגועי דירת המנוחה נמצאו ע"י מנהל העיזבון, מסמכים שונים ובהם טיוטת צוואה, שערך התובע 2, לדבריו, מעורבות התובע בעריכת הצוואה השנייה עלתה כדי מעורבות בעריכת הצוואה, בניגוד לסעיף 35 לחוק הירושה. בו נקבע:
- "הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה את בן זוגו של אחד מאלה בטלה."

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 התובע טען שיש לבטל את הצוואה השנייה כיון שהתובע 2 היה שותף לעריכתה ודאג
2 שהוא עצמו יזכה בטובת הנאה על פיה. לדבריו, עיון במסמכים מלמד שהנתבע 2
3 התכתב עם עוה"ד אברהם ואף כתב הערות לתוכנה של הצוואה.
4

5 הואיל והתובע העלה טענה זו בתצהיר העדות הראשית והואיל ואף ב"כ האפוטי הכללי
6 הביעה השגות לגבי הצוואה השנייה והואיל ונסיבות עריכת הצוואה השנייה התבררו
7 במלואן בדיונים שהתקיימו והיה בידי הנתבעים להגיב, אין מקום להיעתר לבקשת
8 הנתבעים, להצמצם בדי אמות ההתנגדות המקורית, ויש להתייחס להשגות כנגד
9 הצוואה השנייה כמכלול. לאור הנתונים שהובאו לפני בדבר נסיבות עריכת הצוואה
10 השנייה, אני רואה חובה לעצמי לדון בשאלה אם יש להשאיר בתוקפן את הוראות
11 הצוואה השנייה לפחות ככל שהן נוגעות לנתבע 2.
12

13 118. עניינים נוספים שיש לדון בהם נוגעים להתנהלות הנתבעים והמשליכים על אמינותם:

14 א. מטעם עוה"ד אברהם לא הוגשו תצהירי עדות ראשית, בניגוד להחלטת ביהמ"ש
15 ועדותו הראשית ניתנה לאחר שנשמעו עדי הצוואה.
16 ב. הליקוי באישור תצהירי של אחת העדות לצוואה הגבי בניטה.
17 ג. הליקוי במוצג שהוגש על ידי הנתבעים.
18

19 אדון בעניינים אלה בהמשך.
20

21 119. בהחלטה מיום 14.2.10 נקבע שעל הצדדים להגיש תצהירי עדות ראשית, בתוך מועד
22 שנקבע לשם כך. עוד נקבע שלא ישמעו עדים שלא הוגש תצהיר מטעמם, אלא על פי
23 בקשה מיוחדת שתוגש בבש"א, במועד שנקבע להגשת התצהיר.
24

25 בהודעה על הגשת תצהירי עדות ראשית, שהגישו הנתבעים ביום 6.6.10, טען ב"כ
26 הנתבעים שעו"ד אברהם, אשר ערך את הצוואה השנייה והיה נוכח בעת חתימתה, אינו
27 נוהג לחתום על תצהירים בעניינים שהיו בטיפולו וכי יגיע למתן עדות סדורה בביהמ"ש.
28

29 על סמך הצהרה זו אפשרתי לנתבעים להזמין את עו"ד אברהם לעדות גם בהיעדר
30 תצהיר.
31

32

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 במהלך עדותו ובניגוד להצהרה האמורה העיד עוה"ד אברהם שלא זכור לו שפנו אליו
 2 לכתוב תצהיר. עוד הצהיר שלו היה מתבקש לכתוב תצהיר היה עושה זאת. עובדה זו
 3 התגלתה רק לאחר שעדי הצוואה השנייה נחקרו, בדיון שהתקיים מספר ימים קודם
 4 לכן.
 5
 6 120. אין צורך לומר שככל הקשור בעדות בבית משפט וכל עוד אין המדובר בטענת חיסיון,
 7 וינו של עו"ד כדין כל עד אחר וכאשר ביהמ"ש מורה על הגשת תצהירי עדות ראשית,
 8 אין להעניק לעוה"ד שנתבקש להגיש תצהיר עדות ראשית, יתרון על פני עדים אחרים.
 9
 10 בכפרה דני, העובדה שעוה"ד אברהם לא מסר את עדותו הראשית מראש בתצהיר, כפי
 11 שהיה עליו לעשות, והעובדה שהוא נחקר מספר ימים לאחר חקירת העדים האחרים,
 12 ביחס לאירוע שהעדים לצוואה היו שותפים לו, העניקה לנתבעים יתרון ראיתי ודיוני
 13 לא הוגן והסידרה על ביהמ"ש במשימתו להגיע לחקר האמת.
 14 יתר חומרה יש לדבר עקב העובדה שעוה"ד אברהם עבד בעת הדיון במשרדו של בייכ
 15 הנתבעים ועקב העובדה שבעת העדות הציג עו"ד אברהם כראיה מסמכים שלא הייתה
 16 לתובע הזדמנות קודמת לעיין בהם. המדובר במוצגים נ/3, נ/4, נ/5 ו-נ/6, אל חלק
 17 מהם אתיחס בהמשך.
 18
 19 121. עו"ד אברהם סיפר על היכרותו הממושכת (מזה כ-15 שנים) עם הנתבע 2 מיישוב
 20 מגוריו. לדבריו ילדיהם משרתים באותה יחדה בצבא ויש להם היכרות גם מבית
 21 הכנסת.
 22
 23 122. מעדות עו"ד אברהם עולה שהנתבע 2 פנה אליו בבקשה לערוך צוואה ללקוחה שלו,
 24 שתיק ההשקעות שלה מנוהל במשרדו. עו"ד אברהם השיב בהליב ואף ויתר על התשלום
 25 עבור עריכת הצוואה. הנימוק לוותר על שכ"ט היה משום שבאותה תקופה עבד
 26 בשירות המדינה והקפיד לא לקבל שכר עבור פעילויות משפטיות.
 27
 28 123. עו"ד אברהם ביקש מאת הנתבע 2 להנחות את המנוחה למסור לו את הפרטים כגון:
 29 רכוש ולמי להעביר את הרכוש. על כך השיב הנתבע 2, לאחר מספר ימים, שהמנוחה
 30 ביקשה להעביר את הנתונים באמצעותו. לאחר מכן שוחח עמו הנתבע 2 בטלפון, ביחס
 31 לשינויים בצוואה ועד אותו מועד לא היה לו כל קשר עם המנוחה.
 32

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

124. בהתייחסו לניסוח הצוואה, מן הראוי להביא את הדברים שאמר עו"ד אברהם מיוזמתו:

7
8 "אני הקפדתי לעקוב מילה במילה אחר הצוואה נ/5 (הצוואה הראשונה, הערה שלי,
9 ש"א) ועשיתי רק את התיקונים שאמר לי (הנתבע 2) לעשות, בשם המנוחה..."
10 (עמ' 34, שורה 22).

125. בהמשך שיגר הנתבע 2 לעוה"ד אברהם מסמכים בפקסימיליה ובהם עדכונים לצוואה.
11 עוה"ד אברהם ערך טיוטה והעביר אותה לנתבע 2 והמנוחה הייתה אמורה לעיין בה.
12 לדבריו, לאחר השלמת התיקונים הסופיים הוא התקשר לנתבע 2 וביקש להודיע
13 למנוחה שתבוא אליו לחתימה. הנתבע 2 שב לאחר מספר ימים ואמר שהמנוחה
14 מעוניינת לקיים את משאלו החתימה במשרדו של הנתבע 2.

126. עוה"ד אברהם העיד כי ביקש מהנתבע 2 לא להימצא במשרדו בעת חתימת הצוואה
15 במשרד. כאשר נתבקש הסביר כי יזע עשה זאת השיב:
16 "למנוע מראית עין וגם אם יש חשד רחוק מאוד מאוד מאוד, להשפעה או חלילה ללחץ.
17 נטרל. בגלל זה גם שוחחתי איתה לבד ולא בנוכחותו." (עמ' 41, שורה 23).

127. עוה"ד אברהם העיד שבמעמד החתימה, שוחח עם המנוחה על הצוואה ועל השינויים
18 שנערכו בה והיא אישרה את השינויים. לדבריו, המנוחה קראה את הצוואה, מילה
19 במילה ושני העדים שפרטיהם מופיעים חתמו לפניו. לאחר מכן ביקשה המנוחה לשלם
20 לו שכר עבור הכנת הצוואה והוא סירב לקבל ממנה תשלום. עוד העיד שהמנוחה
21 הסבירה כי העדיפה לחתום על הצוואה במשרדו של הנתבע 2 משום שהיא חשה שם
22 "בבית", היא סומכת על הנתבע 2 ויש לה אמון מלא בו.

128. לביהמ"ש הוגשו דפי פקסימיליה מיום 20.2.05, המכילים דף הפניה מאת הנתבע 2
23 לעוה"ד בעניין צוואת המנוחה, מסמך המתיימר להיות בכתב יד המנוחה בעניין תוספת
24 לצוואה וכן הצוואה הראשונה מיום 23.12.03. יצוין שעל גבי המסמכים מצוינים
25 מספרים סידוריים 1,2,4 ואילו הדף הנושא מספר 3 לא היה ביניהם.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 בהחלטתי מיום 8.7.10 קיבלתי מסמכים אלה כראיה (נ/3, נ/4 ו- נ/5) וקבעתי ששאלת
 2 המשקל תידון בהמשך.
- 3 בהמשך הומצא גם צילום שהתיימר להיות צילום של הדף החסר, נ/11. המדובר
 4 במסמך בכתב יד המנוחה בעניין תוספת לצוואה באשר להקמת הקרן. נטען שהמדובר
 5 במסמך מעובד וערוך, שכן נחזה להיות קטוע בתחילתו ובסופו. טענה זו מקובלת עלי
 6 ואינני מקבל את העובדה שהמסמך לא הוגש במועד משום שלא נמצא. עוד אוסיף
 7 בעניין זה שבעוד שיתר הדפים הוגשו גם במקור הרי שמסמך זה הוגש בצילום בלבד.
 8 אינני להתעלם מהעובדה שבעוד שמועד משלוח הפקסי, המופיע על גבי מוצג נ/8, הוא
 9 4.05.11 הרי שהמועד המופיע על גבי נ/11 הוא 20.2.05 ועל כן ברור שהנתבעים נמנעו
 10 מלהגיש לביהמ"ש את המסמך החסר ובחרו להגיש מסמך אחר תחתיו.
- 11
- 12 129. אמשיך בנייתו העדומת שהובאו מטעם הנתבעים. הנתבע 2 העיד שלאחר שהמנוחה
 13 חתמה על הצוואה הוא יצא למשרד וקיבל במקום מעטפה סגורה. עוד העיד שלאחר
 14 כשנה באה המנוחה למשרד ובקשה לוודא שהוא מחזיק בעותק הנכון ואז פתחה את
 15 המעטפה, עובדה אשר נרשמה על ידי המעטפה. הנתבע 2 הודה שהוא היה איש הקשר
 16 בין המנוחה לבין עו"ד אברהם. לטענתו, המנוחה מסרה לו פתקים בכתב ידה, אותם
 17 העביר לעו"ד אברהם שהכין טיוטה.
- 18
- 19 130. עו"ד אברהם השיב בחיוב לשאלה האם ידע שהמנוחה חלתה בסרטן בשנת 1998
 20 ונימק זאת בכך שהיה ידוע לו שהיא ביקשה לצוות על כסף לביה"ח "שערי צדק".
 21 אם אמנם ידע דברים אלה הרי שקשה להניח שהם נמסרו לו על ידי המנוחה בעת
 22 חתימת הצוואה, שהרי עו"ד אברהם הודה שלא פגש במנוחה ולא שוחח עמה, אף לא
 23 פעם אחת, לפני מעמד החתימה על הצוואה.
- 24
- 25 131. אחת העדות לצוואה, בניטה, העידה שתצהירה הוגש על מנת להראות שהמנוחה ידעה
 26 על מה היא חותמת בצוואתה. לטענתה, המנוחה חתמה על הצוואה במשרדו של הנתבע
 27 2, צמוד לחנותה. גם עדה זו העידה שהנתבע 2 לא היה במשרד בעת החתימה על
 28 הצוואה וטענה שיצא מהמשרד קודם לכן. עוד העידה שבחתימתה על הצוואה ביקשה
 29 לעשות טובה לנתבע 2.
- 30
- 31 132. ביחס לתצהיר העדה בניטה יש להוסיף את הדברים הבאים: עו"ד אשר לכאורה אישר
 32 את תצהירה של העדה וחתמתו מופיעה על גבי התצהיר הוא עו"ד אורי זילבר. במהלך

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 הדיון התברר שהעדה חתמה על תצהירה לפני אישה ולא לפני גבר. עוד התברר
 2 שהתצהיר נחתם במקום עבודתה של העדה ולא במשרדו של עוה"ד. תחילה טענה העדה
 3 שהתצהיר הובא אליה כשהוא מודפס, והיא חתמה עליו לאחר שקראה אותו, אולם
 4 בהמשך העידה כי שינתה משהו בתצהיר בכתב ידה. התצהיר שהוגש לביהמ"ש אינו
 5 כולל שינוי בכתב יד.
 6 דברים אלה מעוררים תמיהות רבות ומהותיות בקשר לתצהיר עדה זו.

7
 8 העד השני לצוואה, טוויל, אשר במועד החתימה על הצוואה עבד במשרדו של הנתבע 2,
 9 בחברת ה... השקעות, בניהולו ובבעלותו של הנתבע 2, העיד שהכיר את המנוחה
 10 כלקוחה של החברה. לדבריו, עד לחתימה על הצוואה היה הנתבע 2 נוכח במשרד וכי
 11 עוה"ד אברהם אברהם לו שלא להיות נוכח בעת החתימה. עוד הוסיף שזה היה לו טבעי
 12 שהמנוחה מתייעצת עם הנתבע 2 לגבי הצוואה.

13
 14 בע"א 5869/03 חרמון נ' גולד, פ"ד נט"ד (3) 1 (2004), נקבע שהצטברותם של אירועים
 15 וזיקות שאולי כל אחד מהם כשלעצמו לא היה בו כדי להציב תווית של נטילת חלק
 16 בעריכת הצוואה, הרי שהקבצים יחד ב"מבט עלי" אל המכלול, יוצרים הס אותה
 17 השתתפות בעריכתה שיש בה כדי לפסול

18
 19 בענייננו, מכלול העדויות והראיות מצביעים על מעורבות רבה של הנתבע 2 בעריכת
 20 הצוואה, בתוכן הצוואה, בניסוח הצוואה ובחתימת הצוואה. הנתבע 2 הוא שבחר את
 21 עוה"ד אשר ניסח את הצוואה, הוא אשר מסר לעוה"ד העדות מהצוואה הקודמת ואת
 22 יתר הנתונים שהיו דרושים לצורך עריכת הצוואה. במקרה דנן אין המדובר רק בסיוע
 23 טכני למנוחה, כגון הסעתה אל משרדו של עוה"ד, תשלום דמי הנסיעה וכיו אלא
 24 בפעילות רבה מאוד ותדירה אל קרבי הצוואה. הנתבע 2 התכתב עם עוה"ד בקשר
 25 לשינויים שיש לערוך בצוואה, המועד לחתימת הצוואה תואם עמו, הוא זימן את
 26 העדים לצוואה למפגש החתימה על הצוואה, אשר התקיים במשרדו ואף נכח בחלק
 27 מתהליך החתימה. אמנם ברגע החתימה על הצוואה יצא הנתבע 2 ממשרדו ואולם אף
 28 לדברי עוה"ד אברהם, אשר ערך את הצוואה היה זה אך ורק למנוע מראית עין ולמנוע
 29 חשד להשפעה או לחץ. זאת כאשר אין כל ספק שהנתבע 2, שהיה איש אמונה של
 30 המנוחה ייעץ למנוחה בעניין הצוואה, כדברי העד טוויל, אשר בתקופה הרלבנטית עבד
 31 במשרדו של הנתבע 2. גם הוויתור שוויתר עוה"ד אברהם, לדבריו, על התשלום עבור

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אש"ר נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

- 1 עריכת הצוואה היה בשל היכרותו רבת השנים של עוה"ד אברהם עם הנתבע 2 ולא בשל
2 קשריו עם המנוחה, עמה נפגש לראשונה במעמד החתימה על הצוואה.
- 3
- 4 136. בנקודה זו יש לשוב ולהזכיר את הכשל בניסוח הצוואה, כאשר מצד אחד יורש הנתבע 2
5 מחצית מיתרת הכספים ומצד שני מוטל עליו להקים קרן, כאשר אין כל קביעה מה
6 יהיה שיעור ההשקעה באותה קרן. כשל זה מעורר ספק אם רצונה של המנוחה לפעול
7 למען אגודות העוסקות לטובת בעלי חיים בארץ ישראל יוגשם.
8 בע"מ 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל, פ"ד נד(2) (2000) נקבע
9 שמעורבותו של הנהנה מן הצוואה בבחירת עוה"ד שיערוך אותה מחייבת בחינה זהירה
10 של נסיבות העניין, על מנת לוודא שאין בהן כדי להצביע על השפעה בלתי הוגנת.
- 11
- 12 137. בנסיבות שפורטו לעיל ונוכח ההיכרות רבת השנים בין הנתבע 2 לבין עוה"ד אברהם
13 ונוכח הכשל שבניסוח הצוואה, לא התאפשרה גם "הכשרת" הצוואה מכוח השיחה
14 שהתנהלה בין המנוחה לבין עוה"ד אברהם, בעת החתימה על הצוואה. תשומת הלב גם
15 לעובדה שב"כ הנתבעים התנגדו לשאלה ששאל ב"כ התובע אם הסביר למנוחה את
16 המשמעות המשפטית של החרוץ ולמי ילכו פירותיה (עמ' 39, למטה). ביהמ"ש אמנם פסל
17 את השאלה וזאת משום שנוסחה כפי שהוצגה אך בשום מקום בעדות עו"ד אברהם לא
18 נטען שהוסבר למנוחה הקשר בין הסעיפים 3 ו-3.ג. לצוואה, אשר, כאמור, מעוררים
19 ספקות רבים.
- 20
- 21 138. המסקנה העולה מכל אלה היא שמעורבותו של הנתבע 2 בעריכת הצוואה הגיעה עד
22 צוואר, באופן שמביא לביטול ההוראה המזכה אותו בקבלת מחצית מיתרת הכספים,
23 לאחר תשלום חלקו של ביה"ח "שערי צדק".
- 24
- 25 139. כאמור, ב"כ הנתבעים ועוה"ד אברהם, אשר ערך את הצוואה, טענו שהנתבע אינו
26 הנהנה הקלאסי ועו"ד אברהם טען שהבין שהנתבע 2 אינו זכאי לקבל בעצמו את
27 הכספים אלא רק לנהלם. אם אכן כך הם פני הדברים, ואינני מסכים עמם, נוכח הדרך
28 בה נוסחה הצוואה, הרי שביטול הצוואה לא יגרום נזק לאיש. עם ביטול הצוואה
29 השנייה חזקה שתוגש בקשה לקיום הצוואה הראשונה, ואם זו תקוים הרי שחלקו של
30 ביה"ח "שערי צדק" לא יפגע ואף הנתבע 1, אשר לא היה מעורב בעריכת הצוואה, יקבל
31 אותו סכום. במקום הקרן, אותה אמור היה להקים ולנהל הנתבע 2, יועבר הסכום

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2014

ת"ע 41360-09 אשרף נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים ואח'

ת"ע 41361/09

ת"ע 41362/09

ת"ע 41363/09

1 נוסף שנדון היה אם יש מקום להביא בחשבון את העובדה שיש יורשים קרובים, שלא
 2 זכו בחלק מן העיזבון, מול "ציידי ירושות" שזכו בו, כאשר בוחנים אם הייתה השפעה
 3 כזאת. מדובר אפוא בנושא קשה ובעייתי שפתרונו - בדרך כלל ובמקרים מסוימים -
 4 אינו פשוט."

144. לאור תוצאות המשפט יישא כל צד בהוצאותיו.

145. המזכירות תואיל לסגור את כל התיקים.

ניתן היום, י"א חשוון תשע"ה, 04 נובמבר 2014, בהעדר הצדדים.

שלמה אלבז, שופט

בית משפט לענייני משפחה ירושלים
אני מאשר
 היה נכור ומתאים למקור
 55 מזכירות בית המשפט
 5.11.14
 18

התביעה מסגרת